Referat fra møte om Helgelandspendelen

Dato 11. september 2026
Tid 09.00-11.30
Sted Fru Haugans Hotell, Mosjøen

Deltakere

Deltaker	Organisasjon
Arve Smedseng	Helgelandssykehuset
Trine Fåkvam	Vefsn kommune – Kommunedirektør
Asbjørn Engum	Hattfjelldal kommune – Kommunedirektør
Sølvi Andersen	Hattfjelldal kommune – Ordfører
Peter Andre Haaland	Leirfjord kommune – Kommunedirektør
Raymond Fagerli	Grane kommune – Ordfører
Bjørn Larsen	Stortingsrepresentant
Stian Arntsberg	Norgesvinduet
Stig Sørra	Helgeland Regionråd
Kjell-Idar Juvik	Polarsirkelrådet
Geir Waage	Rana kommune – Ordfører
Richard Dagsvik	Nordland fylkeskommune – Fylkesråd for samferdsel
Reidar Ryssdal	Rana Utvikling
Sten Rino Bonsaksen	Leirfjord kommune – Ordfører
Gøran Rede Busch	Kunnskapsparken Helgeland
Hege Holltrø	Jernbanedirektoratet
Torbjørn Halland	Alcoa
Lars Krogtoft	Vefsn kommune
Tormod Haug	Jernbanedirektoratet – Innleder
Petter Turmo	Vefsn kommune
Rune Krutå	Vefsn kommune – Ordfører
Geir Olsen	Vefsna Regionalpark
Espen Isaksen	Mosjøen næringsselskap
Laila Andersen	Mosjøen næringsselskap
Ann Helen Baatstrand	Kunnskapsparken Helgeland
Kaspen Syversen	SJ Nord – Innleder
Michael Brendås Andersen	Bane NOR – Digital innleder

Møtets hovedtema

Møtet handlet om hvordan Helgelandspendelen kan utvikles som et langsiktig regionalt transporttilbud, og hvilke forbedringer som kan gjennomføres på kortere sikt. Det var bred støtte til å arbeide videre med prosjektet. Sentrale behov er å oppdatere kunnskapsgrunnlaget, lage en tidslinje med milepæler, avklare mulige tilbudsforbedringer og forankre saken i relevante plan- og budsjettprosesser.

Kort oppsummering

- Helgelandspendelen ble vurdert som viktig for rekruttering, et større felles arbeidsmarked og bedre tilgang til utdanning på Helgeland.
- Det ble etterlyst en tydelig avgrensning av prosjektet og en tidslinje som viser både kortsiktige og langsiktige milepæler.
- Kunnskapsgrunnlaget fra tidligere utredninger bør oppdateres før det gjennomføres en ny kost-nytte-analyse.
- Reisetid, regularitet, internettilgang, materiell og kapasitet på banen ble trukket fram som avgjørende for at tilbudet skal bli attraktivt.
- Videre arbeid bør knyttes til Jernbaneforum Nord, arbeidet med Nasjonal transportplan, økonomiplaner og statsbudsjettprosesser.

Regional utvikling og formålet med pendelen

Tema og spørsmål

- Hvilken rolle kan Helgelandspendelen ha i den langsiktige utviklingen av Helgeland
- Hvordan kan tilbudet bidra til å møte utfordringer med rekruttering og bosetting

Innspill og svar

- Et bedre togtilbud kan gjøre regionen mer sammenhengende og gi innbyggerne tilgang til et større arbeidsmarked.
- Bedre mobilitet ble sett som viktig for å rekruttere og få unge mennesker tilbake til regionen.
- Helgelandspendelen kan gi mer urbane mobilitetsmuligheter uten at arbeidsplasser og utdanning må samles på ett sted.
- Det ble vist til Alcoa og Mo Industripark som store industrimiljøer med behov for tilgang til arbeidskraft og kompetanse.

Forslag til oppfølging

- Innhent uttalelser fra større arbeidsgivere om hvordan et bedre togtilbud kan påvirke rekruttering og tilgang til arbeidskraft.
- Synliggjør sammenhengen mellom pendelen, regional utvikling, arbeidsmarked og utdanning i det videre kunnskapsgrunnlaget.

Prosjektets avgrensning og kunnskapsgrunnlag

Tema og spørsmål

- Hva skal forprosjektet omfatte
- Bør prosjektet prioritere en full Helgelandspendel eller også utrede mindre tilbudsforbedringer
- I hvilken rekkefølge bør utredningsarbeidet gjennomføres

Innspill og svar

- Forprosjektets oppdrag er å oppdatere tallgrunnlaget og samle kommunene om det videre arbeidet.
- Tidligere rapporter gir et utgangspunkt, men tallgrunnlaget er endret og må oppdateres.

- Det kan finnes mindre tilbudsforbedringer som kan gjennomføres raskere. En større utredning kan avdekke flere slike muligheter.
- En mulig forlengelse av Saltenpendelen ble nevnt som et alternativ som bør vurderes.
- Det ble foreslått å utarbeide tidslinjer først, deretter oppdatere tallgrunnlaget og til slutt gjennomføre en kost-nytte-analyse.

Forslag til oppfølging

- Lag en samlet tidslinje med milepæler for kortsiktige og langsiktige løsninger, gjerne som et Gantt-diagram.
- Oppdater passasjergrunnlag, pendlingsdata, reisetider og andre sentrale forutsetninger.
- Vurder konkrete mellomløsninger og mindre tilbudsforbedringer som kan realiseres før en full pendelløsning.

Geografisk omfang

Tema og spørsmål

- Hvor skal Helgelandspendelen starte og ende
- Skal Trofors inngå som fast utgangspunkt for tilbudet

Innspill og svar

- Det ble understreket at toget bør gå helt til Trofors, og at dette må inngå i det videre utredningsarbeidet.
- Grane og Hattfjelldal har tydelige reisemønstre mot Mosjøen. Det ble særlig vist til at mange pendler fra Grane til Mosjøen.

Forslag til oppfølging

- Legg Trofors inn som et tydelig alternativ i analysene av ruteopplegg, marked og reisetid.

Reisetid kapasitet og kvalitet på tilbudet

Tema og spørsmål

- Har togene og banestrekningen kapasitet til høyere hastighet
- Hvilke forhold begrenser reisetiden
- Hva må være på plass for at toget skal være et reelt alternativ til bil og buss

Innspill og svar

- Det ble opplyst at gjennomsnittshastigheten er om lag 75 km/t, mens togene i seg selv kan kjøre raskere.
- Kurvatur, stoppmønster og krysningspunkter begrenser hastighet og kapasitet på strekningen.
- En tidligere rapport fra 2021 viser til at en tunnel ved Elsfjord kan redusere reisetiden med om lag sju minutter.
- For at tilbudet skal være attraktivt, må toget ha konkurransedyktig reisetid sammenlignet med privatbil og buss.
- Stabil internettilgang på toget ble framhevet som viktig fordi den gjør det mulig å arbeide under reisen og reduserer den opplevde belastningen ved reisetiden.

Forslag til oppfølging

- Kartlegg hvilke tiltak på banen og i stoppmønsteret som gir størst reduksjon i reisetid.
- Ta krav til stabil internettilgang inn som en del av det framtidige tilbudet.

Regularitet vedlikehold og togmateriell

Tema og spørsmål

- Hvordan påvirker dagens tilstand på Nordlandsbanen muligheten for en Helgelandspendel
- Hvilke kortsiktige tiltak kan bedre regulariteten og kapasiteten
- Hva er status for nattog og nytt materiell

Innspill og svar

- Vedlikeholdsetterslep og flere driftsavbrudd gjør det vanskelig å bygge et attraktivt pendlertilbud. Klimaendringer ble også trukket fram som en faktor som øker sårbarheten på banen.
- Det ble uttrykt bekymring for gammelt materiell, redusert reservekapasitet og konsekvensene dersom tog eller lokomotiver tas ut av drift.
- Verkstedkapasiteten i Bodø ble omtalt som viktig for beredskap og drift.
- Det ble opplyst at fire nye fjerntogsett er bestilt, men at dette er ett færre enn antallet som har vært tilgjengelig tidligere.
- Norske tog har fått i oppdrag å leie inn materiell til nattoget. Materiellet er ennå ikke overtatt, og datoen for oppstart er derfor ikke avklart. SJ har startet opplæring av personell.

Forslag til oppfølging

- Beskriv hvordan regularitet, vedlikehold og tilgang på materiell påvirker gjennomførbarheten til Helgelandspendelen.
- Vurder avbøtende tiltak og mulige trinnvise forbedringer mens større tiltak planlegges.

Elektrifisering og nytt signalsystem

Tema og spørsmål

- Hvilken betydning har elektrifisering for framtidig materiell og kapasitet
- Hva er status for innføring av nytt signalsystem på Nordlandsbanen

Innspill og svar

- Elektrifisering ble omtalt som viktig for å kunne frigjøre og bruke flere togsett, men som krevende å gjennomføre på Nordlandsbanen.
- Arbeid i tunnelene samtidig som banen holdes i drift ble pekt på som en særlig utfordring ved elektrifisering.
- Flere tog er bygget om for å kunne bruke det nye signalsystemet. Forsinkelser og leveranseproblemer har utsatt innføringen på Nordlandsbanen.
- Det arbeides med å gjøre systemet klart for installasjon, og Nordlandsbanen er opplyst å være neste steg.
- Det nye signalsystemet skal gi bedre oversikt og gjøre det mulig å kjøre togene tettere, slik at linjekapasiteten kan utnyttes bedre.

Forslag til oppfølging

- Følg framdriften for signalsystemet og vurder hvilken kapasitetsøkning det kan gi for en framtidig pendel.
- Avklar hvilke deler av en eventuell elektrifisering som er nødvendige for togtilbudet, og hvilke alternative løsninger som finnes.

Arbeidsmarked rekruttering og utdanning

Tema og spørsmål

- Hvordan kan pendelen utvide det felles arbeidsmarkedet på Helgeland
- Kan tilbudet gi bedre tilgang til videregående opplæring og Campus Helgeland

Innspill og svar

- Det er i dag begrenset utveksling av arbeidskraft mellom flere av stedene på Helgeland. Et svakt transporttilbud ble nevnt som en viktig årsak.
- Et bedre togtilbud kan binde sammen arbeidsmarkedet fra Brønnøysund-området til Bodø og gjøre flere arbeidsplasser tilgjengelige innenfor akseptabel reisetid.
- Erfaringer fra forbedringer i veinettet viser at kortere reisetid påvirker pendlingsmønsteret.
- Regionalisering av tilbud i videregående skole og behovet for å nå studietilbud ved Campus Helgeland styrker behovet for gode forbindelser mellom stedene.

Forslag til oppfølging

- Kartlegg dagens pendlingsstrømmer og potensialet for økt utveksling av arbeidskraft.
- Ta med elever og studenter som egne målgrupper i markedsgrunnlaget.

Godstrafikk buss og samlet transportsystem

Tema og spørsmål

- Hvordan kan behovene for gods og persontrafikk ses i sammenheng
- Hvordan bør tog og buss utfylle hverandre

Innspill og svar

- Godstrafikken på bane er på vei tilbake, og det ble vist til interesse for å flytte blant annet sjømattransport tilbake til jernbanen.
- Tiltak som lengre eller flere krysningsspor kan gi gevinst for både gods og persontrafikk.
- Buss bør i mindre grad behandles som en konkurrent til toget. Gode korrespondanser kan gjøre bussen til et supplement som utvider togets markedsområde.

Forslag til oppfølging

- Samordne argumentasjonen for persontrafikk med dokumenterte behov innen godstransport.
- Vurder busskorrespondanser som en del av det samlede ruteopplegget.

Politisk forankring og finansiering

Tema og spørsmål

- Hvilke prosesser og arenaer bør brukes for å løfte Helgelandspendelen
- Hvordan kan nødvendige tiltak komme inn i planer og budsjetter

Innspill og svar

- Nordland fylkeskommune legger til rette for Jernbaneforum Nord. Helgelandspendelen har så langt fått begrenset oppmerksomhet i dette forumet.
- Det er planlagt et nytt møte i Jernbaneforum Nord i løpet av høsten, og prosjektet bør delta der.
- Arbeidet med Nasjonal transportplan er i startfasen, og kommende høringer gir en viktig mulighet til å spille inn behov og tiltak.
- Tiltak må også forankres i relevante økonomiplaner og statsbudsjettprosesser dersom de skal kunne finansieres.
- Jernbanedirektoratet må gjennomføre egne vurderinger av tiltak og samfunnsøkonomisk nytte.
- Det ble etterlyst større og mer samordnet politisk oppmerksomhet om Nordlandsbanen.

Forslag til oppfølging

- Delta i neste møte i Jernbaneforum Nord.
- Send et samlet skriftlig innspill til Nordland fylkeskommune slik at saken kan tas videre i arbeidet med Nasjonal transportplan.
- Lag en oversikt over relevante frister og beslutningspunkter i Nasjonal transportplan, økonomiplaner og statsbudsjett.

- Samordne kommuner, næringsliv og andre regionale aktører om felles prioriteringer.

Samlet liste over foreslått oppfølging

Oppfølgingspunkt	Formål
Utarbeide tidslinje med milepæler	Vise når prosjektet må påvirke plan og budsjettprosesser, og skille mellom kortsiktige og langsiktige løsninger.
Oppdatere kunnskapsgrunnlaget	Sikre at passasjergrunnlag, pendlingsdata, reisetid og øvrige forutsetninger bygger på oppdaterte tall.
Vurdere mindre tilbudsforbedringer	Identifisere tiltak som kan gjennomføres før en full Helgelandspendel er realisert, blant annet en mulig forlengelse av Saltenpendelen.
Utrede Trofors som utgangspunkt	Dokumentere marked, reisetid og nytte for Grane og Hattfjelldal.
Innhente innspill fra arbeidsgivere	Dokumentere hvordan et bedre togtilbud kan utvide arbeidsmarkedet og styrke rekrutteringen.
Kartlegge nødvendige banetiltak	Avklare hvilke tiltak innen krysningsspor, kurvatur, stoppmønster, signalanlegg og tunnel som gir størst effekt.
Ta med internettilgang som krav	Gjøre reisetiden anvendelig for arbeid og øke tilbudets attraktivitet.
Koble gods og persontrafikk	Synliggjøre tiltak som gir felles nytte og dermed kan styrke grunnlaget for investeringer.
Delta i Jernbaneforum Nord	Løfte Helgelandspendelen i en etablert regional arena for jernbanespørsmål.
Forberede innspill til plan og budsjett	Sikre at prosjektet kommer inn i Nasjonal transportplan, økonomiplaner og relevante statsbudsjettprosesser.